

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์¹

Determinants of Members' Participation in Cooperative Activities

เกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา²

Kriengsak Pattamarakha

ABSTRACT

The study aims to investigate social, economic, communication and psychological conditions and their influences on members' participation in cooperative activities.

The Chiya Agricultural Cooperative was selected as study area. It was evident that most of the cooperative members possessed a moderate standard of living and had their own land. More than 90 percent of them had received loans and purchased commodities from the cooperative while about 60 percent had deposited their money and sold rice through it. They had a good knowledge of the mechanics of cooperative business but little understanding of cooperative management. They were in frequent contact with the cooperative and considered that there were no obstacles preventing them initiating contact with the cooperative. Most of them were willing to attend group meetings and paid more attention to cooperative promotion. They showed only a medium awareness of persons involved in the cooperative but were satisfied and had a positive attitude towards the cooperative operations. This resulted in the existence of little problem in the cooperative.

The combined effect of cooperative promotion, frequency of purchasing cooperative commodities, frequency of contact with the cooperative, deposits, purchasing and length of cooperative membership respectively determines 87.6 percent of the variation in members' participation.

It is strongly suggested that a low level of understanding of cooperative management should be tackled immediately, and in annual meeting representatives should be changed.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรไชยา จำกัด ได้ถูกเลือกเป็น

สถานที่วิจัย จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ของสมาชิกมีฐานะความเป็นอยู่ในระดับปานกลาง มีที่ดินเป็นของตนเอง มากกว่าร้อยละ 90 เคยกู้ยืมเงินและเคยซื้อสินค้าจากสหกรณ์ ขณะที่ประมาณร้อยละ 60 เคยฝากเงินและขายข้าวให้กับสหกรณ์ การรู้ถึงประเภทที่สหกรณ์มีการ

¹ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2530 จากสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

² ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดำเนินธุรกิจของสมาชิกอยู่ในระดับสูง ขณะที่ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสหกรณ์ยังอยู่ในระดับที่ต่ำ สมาชิกมีการติดต่อกับสหกรณ์ที่ค่อนข้างบ่อย โดยการติดต่อกับสหกรณ์ไม่มีความยากลำบากเลย ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการประชุมกลุ่มและส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์เป็นอย่างดี สมาชิกมีการตื่นตัวต่อบุคคลในวงงานสหกรณ์ในระดับปานกลาง แต่มีความพอใจอย่างมากต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ด้วย ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในการทำธุรกิจกับสหกรณ์มีน้อยมาก

ผลรวมของการส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์ ความถี่ในการซื้อสินค้าสหกรณ์ ความถี่ในการติดต่อกับสหกรณ์ การฝากเงินสหกรณ์ การซื้อสินค้าสหกรณ์ และระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ตามลำดับเป็นตัวกำหนดการผันแปรของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ได้ถึงร้อยละ 87.8

ผลของการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า อุปสรรคที่สำคัญเพียงประการเดียวที่ควรได้รับการแก้ไขก็คือการที่สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสหกรณ์ที่อยู่ในระดับต่ำ ขณะที่เดียวกันก็ควรให้มีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนตัวแทนในการเข้าร่วมประชุมใหญ่

บทนำ

สหกรณ์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นมาในปี พ.ศ. 2459 จนปัจจุบันนี้เป็นเวลากว่า 70 ปีแล้ว สหกรณ์ก็ยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของสหกรณ์การเกษตร ปัญหาที่สำคัญ ๆ ที่สหกรณ์การเกษตรประสบอยู่ ได้แก่

1. ขาดประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการ
2. สหกรณ์หลายแห่งถูกจัดตั้งขึ้นโดยที่มิได้เกิดจากความต้องการของประชาชนท้องถิ่น
3. สหกรณ์ไม่สามารถดำเนินธุรกิจให้ครบวงจรได้

4. ขาดเงินทุนในการดำเนินงาน

5. ขาดผู้จัดการสหกรณ์และผู้จัดการที่มีอยู่ก็ขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน

สมาชิกมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของสหกรณ์ เพราะมีอำนาจสูงสุดในการควบคุม อย่างไรก็ตาม การเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของสมาชิกก็จะมีระดับที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะเห็นได้จากการประชุมกลุ่ม หรือการทำธุรกิจกับสหกรณ์ เป็นต้น การที่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม หรือมีแต่น้อยในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ อาจเกิดขึ้นจากสาเหตุต่าง ๆ หลายอย่าง เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสหกรณ์ การอยู่ห่างไกลจากสหกรณ์ การขาดข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของสหกรณ์ การมองภาพจน์ของสหกรณ์ไปในทางที่ไม่ค่อยจะดี หรืออาจจะเกิดการได้รับการบริการจากสหกรณ์ที่ไม่ประทับใจ เช่น สินค้ามีราคาแพง การดำเนินงานล่าช้า และมีระเบียบขั้นตอนการดำเนินงานมาก นอกจากนี้แล้ว ความแตกต่างระหว่างบุคคลก็มีส่วนสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ เช่น อายุ ระดับการศึกษา การเป็นกรรมการของสหกรณ์ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก รายได้ ทัศนคติต่อสหกรณ์ การหยั่งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากสหกรณ์ เป็นต้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้นจะเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาสหกรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยาของสมาชิกที่มีต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์
2. ปัญหาในการทำธุรกิจและแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัย ที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์

4. เพื่อศึกษากับอิทธิพลของปัจจัย ที่มีผลต่อการทำน่ายปรากฏการณ์ของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ (การวิเคราะห์ถดถอย)

รูปแบบจำลองในการวิจัย

เพื่อให้ง่ายต่อการทำการศึกษาวิจัย จึงได้กำหนดรูปแบบจำลองขึ้น โดยมีตัวแปรอิสระอยู่ 4 กลุ่มใหญ่

กลุ่มตัวแปรอิสระนี้คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระบางตัวจะอยู่ในรูปของตัวบ่งชี้เพียงลักษณะเดียว บางตัวจะอยู่ในรูปของดัชนี กลุ่มตัวแปรอิสระทั้งสี่กลุ่มนี้อาจจะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ก็ได้

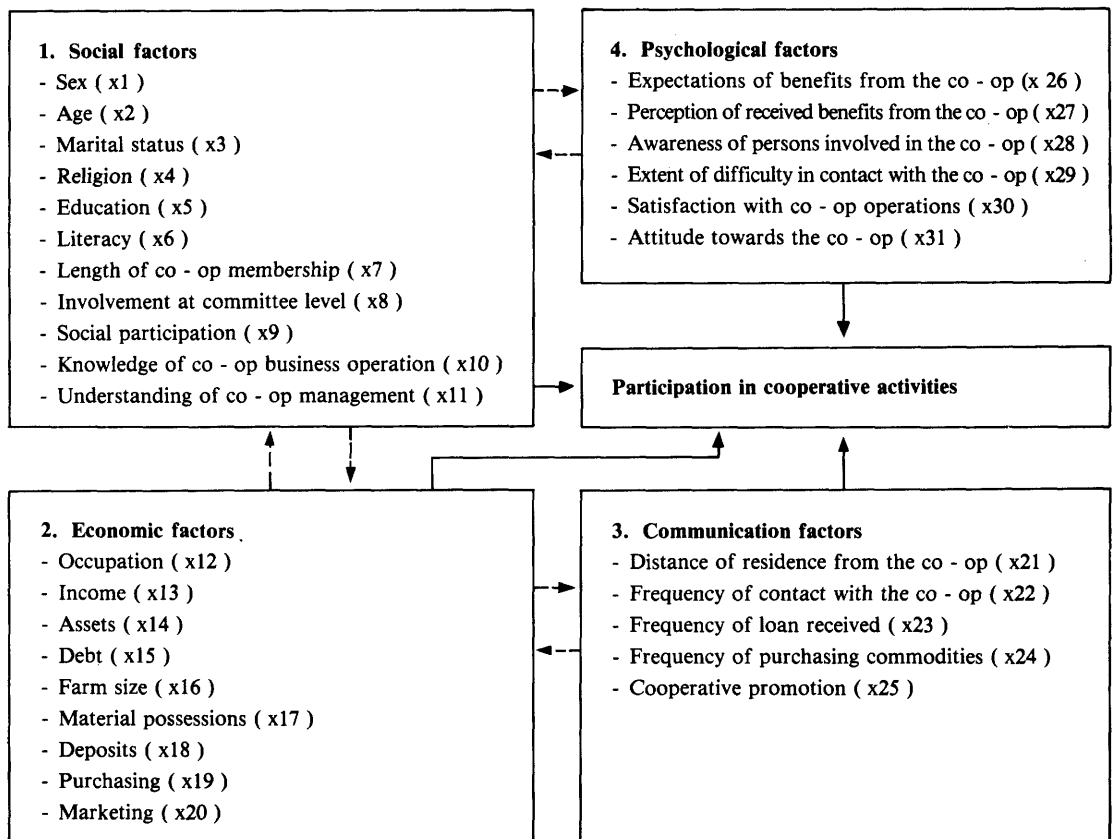

Figure 1. Conceptual model of factors influencing participation in cooperative activities.

การตรวจเอกสาร

การเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการใด ๆ ก็ตาม จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ ตัวบุคคล และโครงการ ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวบุคคล จะเกี่ยวข้องกับ อายุ การศึกษา ศาสนา รายได้ การประกอบอาชีพ รวมทั้งลักษณะทางบุคลิกภาพบางประ

การ เช่น การหยิ่งเหิน ความพึงพอใจ ทักษะคิด เป็นต้น ในส่วนโครงการจะเกี่ยวข้องกับลักษณะบางประการ เช่น ความซับซ้อนของวิชาความรู้ ความต้องการเงินทุน ประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งทำเลที่ตั้ง เป็นต้น

Andrew (1978) ได้ศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การตลาด

ในประเทศไชปรัส พบว่าความสำเร็จในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก ได้แก่

1. ความจงรักภักดีต่อสหกรณ์ สมาชิกสนใจที่จะเข้าร่วมการประชุม รวมทั้งการทำธุรกิจกับสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น

2. การรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์

3. ความพร้อมของเงินทุนและสินเชื่อ ทำให้สมาชิกมีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตทางการเกษตร

4. การลดการจ่ายเงินให้น้อยที่สุดเมื่อสมาชิกส่งมอบสินค้า

5. กว่าร้อยละ 95 ของสมาชิกสามารถที่จะอ่านออกเขียนได้ จึงไม่เป็นปัญหาในการติดต่อกับสมาชิกรวมทั้งการให้การศึกษาอบรม

Foxall (1977) ได้ทำการศึกษาถึงลักษณะทางสังคมของการตลาดที่ดำเนินงานโดยสหกรณ์ในประเทศอังกฤษ พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกษตรกรได้เข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ การได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความสะดวกสบาย (เพราะอยู่ใกล้โกดังสินค้าของสหกรณ์) เชื้อในหลักการสหกรณ์ ทำตามบรรพบุรุษ (เนื่องจากบิดาเคยเป็นสมาชิกมาก่อน) สมาชิกกับบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกมองภาพพจน์ของสหกรณ์แตกต่างกันออกไป ร้อยละ 45.0 ของสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์เป็นแหล่งที่ทำการซื้อขายสินค้าในราคาถูก ขณะที่ร้อยละ 38.0 ของผู้ไม่ได้เป็นสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์เป็นองค์กรที่ผูกขาด

Opio - Odongo (1980) ได้ทำการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ของสมาชิกสหกรณ์ในประเทศยูแกนดา จากการศึกษาพบว่า เกินกว่าร้อยละ 80 ของสมาชิกสหกรณ์ รู้ถึงการหักจำนวนน้ำหนักเป็นกิโลกรัมต่อการบรรจุฟ้าย 1 หีบห่อ และจำนวน

ความถี่ในการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานร้อยละ 40 - 50 รู้ถึงคุณสมบัติของการเป็นสมาชิก และการรู้จักคณะกรรมการดำเนินงาน น้อยกว่าร้อยละ 40 รู้จักสหกรณ์อำเภอและผู้จัดการสหภาพสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีใครรู้จักสหกรณ์อำเภอเลย

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2522) ได้ทำการศึกษาในหัวข้อเรื่อง “ ปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ดีเด่นในปี 2517 : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรสูงเนิน จำกัด ” พบว่าร้อยละ 81.0 มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ วิธีการ และระเบียบในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ร้อยละ 82.88 ได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้ง ไม่ขาดเลย ร้อยละ 89.87 ให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (การสร้างนางและการทำถนนเข้าหมู่บ้าน) และร้อยละ 95.15 ได้ให้ความสำคัญของหลักประชาธิปไตย

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2528) ได้ทำการศึกษาในหัวข้อเรื่อง “ การศึกษาโดยเปรียบเทียบวิธีการซื้อขายขาดกับวิธีการรวบรวมข้าวโพดตามโครงการเชื่อมโยง สินเชื่อเพื่อการผลิต และบริการตลาดข้าวโพดของสหกรณ์ปีการผลิต 2526/2527 ” จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 77.15 ของสมาชิกสหกรณ์ขายข้าวโพดให้กับพ่อค้าเอกชนด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน ร้อยละ 50.58 ระบุว่าได้รับความสะดวกสบาย ร้อยละ 30.30 ได้รับเงินรวดเร็ว ร้อยละ 28.34 เป็นหนี้กับพ่อค้าจึงต้องขายให้กับพ่อค้า ร้อยละ 18.32 พ่อค้าให้ราคาสูงกว่าสหกรณ์ ร้อยละ 13.09 สหกรณ์รับซื้อล่าช้าไม่ทันการ และร้อยละ 10.88 มีความคุ้นเคยกับพ่อค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การเลือกสถานที่ทำการวิจัย

ได้ตั้งหลักเกณฑ์ในการเลือกสถานที่ทำการวิจัย โดยมีเงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้

1. เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจครบวงจร และ

ปริมาณธุรกิจในด้านต่าง ๆ อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะใกล้เคียงกัน

2. สมาชิกสหกรณ์มีความแตกต่างในบางลักษณะ เช่น การประกอบอาชีพ รายได้ ทำเลที่ตั้งที่อยู่ห่างจากสหกรณ์ การนับถือศาสนา เป็นต้น

3. เป็นสหกรณ์ที่มีปัญหาในการดำเนินงานอยู่บ้าง เช่น สมาชิกเพียงบางส่วนทำธุรกิจกับสหกรณ์ ดอกเบี้ยค้างจ่ายสูง การชำระหนี้ถึงกำหนดของสมาชิกต่อสหกรณ์อยู่ในอัตราที่ต่ำ เป็นต้น

จากการออกสำรวจข้อมูล ได้เลือกสหกรณ์เกษตรไรชา จำกัด เป็นสถานที่ทำการวิจัย เนื่องจากตรงกับเงื่อนไขที่วางไว้มากที่สุด ระหว่าง 1 เมษายน 2529 ถึง 31 มีนาคม 2530 สหกรณ์มีเงินรับฝาก 4,339,- 470.38 บาท ให้สมาชิกกู้ยืม 9,590,371 บาท ดอกเบี้ยค้างรับเป็นเงิน 706,930 บาท ธุรกิจการซื้อ 1,086,- 117.78 บาท ด้านการขาย 1,650,244.56 บาท ธุรกิจเครดิต 1,908,145 บาท การชำระหนี้ถึงกำหนดของสมาชิกคิดเป็นร้อยละ 60.7 สหกรณ์นี้เป็นสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จพอสมควร กรรมการมีความสามารถในการจัดการสหกรณ์ได้เป็นอย่างดี

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ความแตกต่างในเรื่องของการกระจายตัวของสมาชิกสหกรณ์ ส่งผลให้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดจำนวน (quota sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกในแต่ละตำบล ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง 202 คน จากจำนวนสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด 1,675 คน คิดเป็นร้อยละ 12.05 ของสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด

การรวบรวมข้อมูล

ได้ใช้การสัมภาษณ์เป็นวิธีการในการรวบรวมข้อมูล โดยได้มีการทดสอบแบบสัมภาษณ์ต้นเดือนกันยายน 2530 และได้เริ่มออกสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ ในช่วงต้นเดือนตุลาคม 2530

และเสร็จสิ้นในราวเดือนธันวาคม 2530 ได้สัมภาษณ์สมาชิกเป็นจำนวนทั้งสิ้น 205 คน เป็นแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์จำนวน 202 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เอสพีเอสเอส ที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตัวแปรและการวัดค่า

เนื่องจากตัวแปรหลายตัวอยู่ในรูปที่ประกอบไปด้วยลักษณะต่าง ๆ (คั่น) จึงได้มีการกำหนดค่าคะแนนของลักษณะนั้น ๆ ขึ้นมา ดังนี้

1. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม หมายถึง การที่ได้เข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ตัวบ่งชี้ได้แก่ การดำรงในตำแหน่ง (1) กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน (2) สารวัตรกำนัน และ (3) กรรมการสภาตำบล ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ : 0 - 3

2. การรู้ถึงประเภทของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ หมายถึง การที่สมาชิกสามารถอธิบายได้ว่า สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจอะไรบ้าง ตัวบ่งชี้ได้แก่ (1) การให้เงินกู้ (2) การรับฝากเงิน (3) การซื้อ และ (4) การขาย ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ : 0 - 4

3. ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสหกรณ์ หมายถึง การที่สมาชิกควรจะารู้ถึงบทบาทของสมาชิกที่มีต่อการจัดการสหกรณ์ ตัวบ่งชี้ได้แก่ บทบาทในเรื่องของ (1) ถือใช้และแก้ไขข้อบังคับของสหกรณ์ (2) เลือกตั้งและถอดถอนคณะกรรมการดำเนินงาน (3) ให้ความเห็นชอบในการกำหนดวงเงินกู้ยืมของสหกรณ์ (4) ให้ความเห็นชอบในการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานของสหกรณ์ (5) ควบคุมการดำเนินงานของคณะกรรมการ (6) ระยะเวลาในการประชุมของกรรมการ และ (7) จำนวนกรรมการที่จับ

ผลากออกในการประชุมใหญ่ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ :
0 - 7

4. การมีสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การที่เกษตรกรมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นของตนเองบ้างหรือไม่ ตัวอย่างได้แก่ (1) รถเข็น (2) วิถี (3) พัดลม (4) จักรยาน (5) จักรเย็บผ้า (6) โทรทัศน์ (7) จักรยานยนต์ และ (8) รถยนต์ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ : 0 - 8

5. การส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์ หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสในการที่จะเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ในอันที่จะส่งเสริมและเผยแพร่การสหกรณ์ ตัวอย่างในที่นี้ ได้แก่ การชักชวน (1) บุคคลภายนอกให้เข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ (2) เพื่อนสมาชิกซื้อสินค้าของสหกรณ์ (3) เพื่อนสมาชิกขายข้าวให้กับสหกรณ์และ (4) เพื่อนสมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ : 0 - 4

6. การตื่นตัวต่อบุคคลในโรงงานสหกรณ์ หมายถึง การที่ผู้รู้จักชื่อ เคยเห็นหน้า รวมทั้งการพูดคุยกับบุคคลผู้นั้น ตัวอย่างได้แก่ (1) คณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ (2) ประธานคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ และ (3) สหกรณ์อำเภอ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ : 0 - 9

7. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ หมายถึง การที่สมาชิกได้มีความรู้สึกชื่นชอบต่อการปฏิบัติงานของสหกรณ์ ตัวอย่าง ได้แก่ (1) ความสะดวกสบายในการติดต่อกับสหกรณ์ (2) การปฏิบัติจากผู้จัดการสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ (3) ราคาของสินค้าที่สหกรณ์ขายให้กับสมาชิก และ (4) การได้รับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการดำเนินงาน ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ : 4 - 12

8. ทักษะติดต่อสหกรณ์ หมายถึง การที่สมาชิกมีความรู้สึกต่อสหกรณ์โดยส่วนรวมเป็นอย่างไรบ้าง เป็นไปในทางบวกหรือทางลบ ทั้งนี้ได้มีการออกแบบ

คำถาม 5 ข้อ เพื่อใช้เป็นตัวบ่งชี้ โดยเป็นคำถามธรรมชาติ 2 ข้อ คำถามปฏิเสธ 3 ข้อ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ :
5 - 15

9. การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ คำนี้นี้ประกอบ (1) การติดต่อกับสหกรณ์ในรอบปี (2) การฝากเงินกับสหกรณ์ (3) การซื้อสินค้าของสหกรณ์ในรอบปี (4) การส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์ และ (5) การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม การจัดทำดัชนีนี้ได้ตัดประเด็นที่เกี่ยวกับการขายข้าว และการประชุมใหญ่เพราะมีข้อจำกัด มีการให้คะแนนในลำดับที่ (1) ถึง (4) อย่างละ 2 คะแนน และลำดับที่ (5) 1 คะแนน ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ : 0 - 9

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ใช้โคสแควร์ สหสัมพันธ์แบบเคนคอล สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อหาความสัมพันธ์ตามประเภทของตัวแปร และการวิเคราะห์ถดถอยแบบทบทวน (stepwise regression) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์

ผลและวิจารณ์

1. ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยาของสมาชิกที่มีต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์

1.1 ลักษณะทางสังคม

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสำรวจนั้น ร้อยละ 83.6 เป็นเพศชาย ในส่วนที่เกี่ยวกับอายุนั้น ได้จัดแบ่งกลุ่มอายุออกเป็น 3 พวกคือ ต่ำกว่า 40 ปี 40 - 50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป ซึ่งจำนวนสัดส่วนในแต่ละกลุ่มมีจำนวนเกือบใกล้เคียงกันคือประมาณหนึ่งในสาม อายุเฉลี่ย 47.17 ปี เกี่ยวกับสถานภาพการสมรส นั้น พบว่าร้อยละ 97.5 มีการแต่งงานและอยู่ด้วยกัน

ส่วนสถานภาพการเป็นโสดและการหย่าร้างนั้น มีเป็นจำนวนน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 1.0 และ 1.5 ตามลำดับเกี่ยวกับการนับถือศาสนานั้น พบว่าร้อยละ 73.8 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาได้แก่ศาสนาอิสลามคิดเป็นร้อยละ 25.7 ส่วนศาสนาคริสต์มีอยู่เพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้นเกี่ยวกับการศึกษา พบว่ากลุ่มที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมปีที่ 4 เป็นจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 78.7 รองลงมาได้แก่ สูงกว่าประถมปีที่ 4 และต่ำกว่าประถมปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 14.9 และ 8.5 ตามลำดับ เกี่ยวกับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ พบว่าร้อยละ 95.5 มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ มีอยู่เพียงร้อยละ 2.0 เท่านั้นที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เกี่ยวกับจำนวนบุตรทั้งหมด พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งมีบุตรอยู่ในช่วง 3 - 5 คน ส่วนกลุ่มที่มีบุตร 2 คนและต่ำกว่า และมากกว่า 5 คนขึ้นไปมีอยู่ราวหนึ่งในสี่ ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรทั้งหมดคือ 4.12 คน

ในการเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์นั้น พบว่าระยะเวลาเฉลี่ยในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์คือ 12.17 ปี สาเหตุที่สำคัญในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ การกู้ยืมและการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน เกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์นั้น พบว่าทั้งก่อนเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ และหลังจากการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์แล้ว ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าสหกรณ์คือ

การรวมตัวเพื่อช่วยเหลือกันของสมาชิก ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นกรรมการของสหกรณ์ พบว่ามีเพียงประมาณร้อยละ 10 เท่านั้นที่เคยเป็นกรรมการของสหกรณ์มาก่อน ส่วนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมมีน้อยมาก ประมาณร้อยละ 10 เคยเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และน้อยกว่าร้อยละ 10 เคยเป็นสภาวัดกำนันและกรรมการสภาตำบล ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์นั้น เกินกว่าร้อยละ 85 รู้ว่าสหกรณ์มีการให้กู้ยืม และจัดหาสินค้าที่จำเป็นมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก ประมาณร้อยละ 50 รู้ว่าสหกรณ์มีการรวบรวมข้าวออกจำหน่ายและการรับฝากเงิน Table 1 แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสหกรณ์ พบว่าสมาชิกยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสหกรณ์อยู่ในระดับต่ำ โดยน้อยกว่าร้อยละ 40 ตอบคำถามได้ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวกับการถือใช้และแก้ไขข้อบังคับของสหกรณ์ การให้ความเห็นชอบในการกำหนดวงเงินกู้ยืม การกำหนดนโยบายของสหกรณ์ และการควบคุมสหกรณ์ ร้อยละ 51.9 ตอบคำถามได้ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวกับจำนวนกรรมการที่จับฉลากออกในการประชุมใหญ่ โดยที่เกินกว่าร้อยละ 80 ตอบได้ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและถอดถอนคณะกรรมการดำเนินงาน และช่วงเวลาในการประชุมของสหกรณ์

Table 1 Understanding of cooperative management .

Items	Number	Percent
1. Adopt and amend bylaws		
* (1) Member	78	38.6
(2) Board of directors	84	41.6
(3) Manager	40	19.8
2. Elect and remove directors		
* (1) Member	162	80.2
(2) Board of directors	26	12.9
(3) Manager	14	6.9

Table 1 (cont .)

Items	Number	Percent
3. Approve credit line		
* (1) Member	51	25.2
(2) Board of directors	124	61.4
(3) Manager	27	13.4
4. Establish policies		
* (1) Member	66	32.7
(2) Board of directors	76	37.6
(3) Manager	60	29.7
5. Control the cooperative		
* (1) Member	67	33.2
(2) Board of directors	41	20.3
(3) Manager	94	46.5
6. The period of committee meeting takes place in every.....		
(1) 15 days	17	8.4
* (2) 1 month	172	85.1
(3) 2 month	13	6.5
7. In annual meetings, term as membership of a board terminates by randomly drawn lots.....		
* (1) one - thirds of a board	104	51.9
(2) two - thirds of a board	52	25.7
(3) all	46	22.8

* correct answer

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ร้อยละ 55.9 ของสมาชิกประกอบอาชีพทางการทำนา รองลงมาได้แก่ การทำสวนยาง ประมง สวนผลไม้ และการเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 30.7 7.9 4.5 และ 1.0 ตามลำดับ ประมาณครึ่งหนึ่งมีรายได้จากอาชีพหลักต่อปีต่ำกว่า 20,000 บาท ส่วนรายได้ระหว่าง 20,000 – 30,000 บาท นั้นมีอยู่ร้อยละ 24.7 และมากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.8 รายได้เฉลี่ยจากอาชีพหลักคือ 22,464.35 บาท ประมาณร้อยละ 60 มีรายได้จากการประกอบอาชีพรอง ได้แก่ รับจ้าง เผาถ่าน ปลูกผัก จักสาน ฯลฯ โดยรายได้เฉลี่ยจากอาชีพรองต่อปีคิดเป็นเงิน 942.87 บาท ร้อยละ 96.0 มีที่ดินเป็นของตนเอง และมีขนาดของเนื้อที่ถือครองเฉลี่ย

24.68 ไร่ ในส่วนที่เกี่ยวกับการมีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น เกินกว่า ร้อยละ 60 มีวิทยุและรถจักรยาน ประมาณร้อยละ 50 มีรถเข็น จักรเย็บผ้า โทรทัศน์ และรถจักรยานยนต์ น้อยกว่าร้อยละ 50 มีพัดลมและรถยนต์เป็นของตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจด้านการฝากเงิน พบว่าประมาณร้อยละ 60 ฝากเงินกับสหกรณ์ โดยสาเหตุสำคัญที่ฝากเงินกับสหกรณ์ก็เพราะต้องการอุดหนุนสหกรณ์ และไม่ต้องเสียภาษีดอกเบี้ยเงินฝาก โดยมีการฝากเงินเฉลี่ยต่อคนคิดเป็นเงิน 6,174.90 บาท ในด้านการกู้ยืมนั้น พบว่าร้อยละ 97.0 เคยกู้ยืมเงินของสหกรณ์ ปัจจุบันนี้ร้อยละ 82.2 ยังคงมีหนี้สินต่อสหกรณ์ หนี้สินโดยเฉลี่ยต่อคนคิดเป็นเงิน 13,983.40 บาท ในส่วนที่เกี่ยวกับธุรกิจด้านการซื้อนั้น

ประมาณร้อยละ 90 เคยซื้อของจากสหกรณ์ โดยเหตุสำคัญที่ซื้อของสหกรณ์ได้แก่ สินค้าสหกรณ์มีราคาถูก และต้องการอุดหนุนสหกรณ์ (Table 2) จำนวนเงินเฉลี่ยต่อคนที่ซื้อสินค้าของสหกรณ์ในรอบปีคิดเป็นเงิน 2,289.30 บาท ธุรกิจด้านการขายนั้น พบว่าประมาณร้อยละ 80 เคยขายข้าวให้กับสหกรณ์ โดยสาเหตุที่ขาย

ข้าว ได้แก่ สหกรณ์ให้ความยุติธรรม (ไม่โกงตาชั่ง) และต้องการอุดหนุนช่วยเหลือแก่สหกรณ์ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่สหกรณ์เริ่มดำเนินธุรกิจด้านนี้ จำนวนเงินเฉลี่ยที่สมาชิกต่อคนได้ขายข้าวให้กับสหกรณ์คิดเป็นเงิน 13,281.68 บาท

Table 2 Characteristic of purchasing activities.

Characters	Number	Percent
Purchasing commodities from co - op		
Never purchased	20	9.9
Have purchased	182	90.1
Reason for not purchasing		
Have purchased	182	90.1
Inconvenient	2	1.0
Not necessary	16	7.9
Not available	2	1.0
Reasons for purchasing		
Never purchased	20	9.9
Convenient	6	3.0
Lower price	125	61.9
Support the co - op	33	16.3
Receive patronage refund	5	2.5
Access to credit	8	4.0
Good quality	4	2.0
Amount of money spent on purchasing commodities		
Never purchased	20	9.9
Less than 1,000 baht	99	39.1
Between 1,000 - 3,000 baht	63	31.2
More than 3,000 baht	40	19.8

1.3 ลักษณะการติดต่อสื่อสาร

ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกติดต่อกับสหกรณ์ 1 - 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.1 ระหว่าง 3 - 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.1 และมากกว่า 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.3 สมาชิกที่ไม่ได้มีการติดต่อกับสหกรณ์เลยมีอยู่จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.5 สมาชิกติดต่อกับสหกรณ์ในรอบปีเฉลี่ย 4.91 ครั้ง เรื่องที่ติดต่อกับสหกรณ์มาก

ที่สุดได้แก่ การกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 72.2 รองลงมาได้แก่ การซื้อสินค้าจากสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 13.4 ในการรับข่าวสาร การดำเนินงานของสหกรณ์นั้น พบว่าช่องทางสำคัญที่สุดร้อยละ 85.1 ของสมาชิกที่ระบุ ได้แก่ ประธานกลุ่ม รองลงมาได้แก่ การเดินทางมาติดต่อกับสหกรณ์เอง คิดเป็นร้อยละ 12.4 ซึ่งส่วนใหญ่มักได้แก่ กรรมการของสหกรณ์กับ

ประธานกลุ่มต่าง ๆ ส่วนการได้รับทราบข่าวสารสหกรณ์จากเพื่อนสมาชิกมีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 2.5 ในส่วนที่เกี่ยวกับความถี่ในการรับข่าวสารจากทางสหกรณ์นั้น ร้อยละ 49.1 ระบุว่าได้รับทราบข่าวสารจากทางสหกรณ์ค่อนข้างบ่อย ขณะที่การรับทราบข่าวสารพอประมาณ คิดเป็นร้อยละ 36.6 ที่เหลือ ระบุว่ามีนาน ๆ ครั้ง ในส่วนที่เกี่ยวกับความยากลำบากในการติดต่อกับสหกรณ์นั้น ร้อยละ 84.2 ระบุว่าไม่มีความยากลำบากเลย ร้อยละ 13.4 มีความยากลำบากพอสมควร ส่วนร้อยละ 2.5 มีความยากลำบากมาก ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเข้าร่วมประชุมกลุ่มนั้น พบว่าในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา มีสมาชิกขาดประชุมเพียงคนละ 1 ครั้งเท่านั้น จึงเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเมื่อในการเข้าประชุมกลุ่มด้วยดี ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์ พบว่าเกินกว่าร้อยละ 90 เคยชักชวนบุคคลอื่นให้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์และเคยชักชวนเพื่อนสมาชิกด้วยกันให้ซื้อสินค้าของสหกรณ์ ประมาณร้อยละ 70 เคยชักชวนให้เพื่อนสมาชิกด้วยกันขายข้าวให้กับสหกรณ์ และเคยชักชวนเพื่อนสมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์ด้วย สมาชิกส่วนใหญ่จึงมีระดับการส่งเสริมและเผยแพร่การสหกรณ์ในระดับสูง

1.4 ลักษณะทางจิตวิทยา

สิ่งสำคัญที่สมาชิกคาดว่าจะได้รับประโยชน์ก่อนการเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์นั้น ได้แก่ การกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ และการซื้อสินค้าจากสหกรณ์ เมื่อถูกถามให้ระบุถึงการคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ว่ามากน้อยเพียงใด ร้อยละ 56.3 ระบุว่าความคาดหวังในระดับปานกลาง ขณะที่ร้อยละ 40.6 ระบุว่ามาก เมื่อถูกถามถึงประโยชน์ที่ได้รับจากสหกรณ์ภายหลังเข้าเป็นสมาชิกแล้ว ร้อยละ 52.5 ระบุว่าได้รับประโยชน์จากสหกรณ์มาก ขณะที่ร้อยละ 45.5 ได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง จึงเห็นได้ว่าสหกรณ์ค่อนข้างจะให้ประโยชน์กับสมาชิก ใน

ส่วนที่เกี่ยวกับการตัดสินใจต่อบุคคลในวงงานสหกรณ์พบว่าสมาชิกมีการตัดสินใจในระดับสูงต่อประธานกรรมการสหกรณ์ ระดับปานกลางต่อสหกรณ์อำเภอ และระดับต่ำต่อคณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ทั้งหมด ในส่วนที่เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น พบว่าประมาณร้อยละ 99 ค่อนข้างจะมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสหกรณ์จึงอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในระดับสูง ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อสหกรณ์นั้น พบว่า เกินกว่าร้อยละ 88 มีทัศนคติไปในทางที่ดี (ทางบวก) ต่อคำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ จึงเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์

2. ปัญหาในการทำธุรกิจและแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์

สหกรณ์มีปัญหาในการดำเนินงานที่น้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจหลักของสหกรณ์ เกินกว่าร้อยละ 95 ไม่มีปัญหาในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝากเงินกับสหกรณ์นั้น สมาชิกไม่มีปัญหาเลย ในด้านการกู้ยืมมีอยู่เพียง 3 รายคิดเป็นร้อยละ 1.5 ที่มีปัญหา ซึ่งได้แก่ไม่ได้รับเงินกู้ตามจำนวนที่ต้องการ ในด้านการขายมีอยู่เพียง 9 รายคิดเป็นร้อยละ 4.5 ที่มีปัญหาซึ่งได้แก่ (1) ช่วงเวลาที่ขายข้าวให้กับสหกรณ์ สหกรณ์ไม่มีกระสอบ (2) สหกรณ์รับซื้อข้าวไม่ตรงช่วงเวลาที่มีสมาชิกต้องการขาย และ (3) อยู่ห่างไกลไม่สะดวก ในส่วนที่เกี่ยวกับการซื้อสินค้าจากสหกรณ์นั้นมีอยู่เพียง 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.0 เท่านั้นที่มีปัญหา ซึ่งได้แก่สินค้าที่ต้องการจะซื้อไม่มีขายที่สหกรณ์ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้สหกรณ์ได้ดำเนินการแก้ไขมาได้ด้วยดี เช่น ปัญหาการรับกระสอบ สหกรณ์ได้แก้ไขโดยจัดกระสอบให้ตามลำดับก่อนหลังให้แก่สมาชิกในการมาติดต่อขายข้าวให้กับทางสหกรณ์ ส่วนปัญหาเรื่องสหกรณ์รับซื้อ

ข้าวไม่ตรงช่วงเวลาที่เหมาะสมต้องการขายนั้น สหกรณ์ได้พยายามแก้ไขโดยชี้แจงให้สมาชิกได้ทราบว่าสหกรณ์ไม่อาจรับซื้อข้าวในทันทีทันใดที่เก็บเกี่ยวได้ เพราะข้าวยังมีความชื้นสูงต้องรอไว้ช่วงเวลาหนึ่ง และบ่อยครั้งที่สหกรณ์จะรับซื้อข้าวได้ยังต้องขึ้นอยู่กับโควตาความต้องการข้าวของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในอำเภอ พุนพินเป็นสำคัญด้วย ในส่วนปัญหาที่อยู่ห่างไกลนั้น สหกรณ์ได้แก้ไขโดยจัดรถบรรทุกไปรับข้าวยังจุดต่าง ๆ ที่สะดวกแก่สมาชิก

เมื่อถูกถามโดยให้ระบุถึงสิ่งที่เขาทั้งหลายคิดว่า จะส่งผลให้สหกรณ์นี้มีความเจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานไปด้วยดี โดยสิ่งที่ระบุจะต้องเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดเพียงประเด็นเดียว ผลของการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่คือร้อยละ 91.5 ระบุว่าความสำเร็จของสหกรณ์ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสมาชิกเป็นสำคัญ ซึ่งการร่วมมือนี้ ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ และการให้การช่วยเหลือสหกรณ์ เมื่อสหกรณ์ร้องขอ ร้อยละ 4.0 เห็นว่าความสำเร็จควรจะขึ้นอยู่กับให้การศึกษแก่สมาชิกเป็นสำคัญ กลุ่มบุคคลที่ระบุในประเด็นนี้มักได้แก่กรรมการของสหกรณ์ ซึ่งมักจะเห็นว่าควรให้การศึกษแก่สมาชิกให้รู้และเข้าใจเป็นความสำคัญอันดับแรกที่จะพัฒนาสหกรณ์ไปได้ ร้อยละ 2.5 ระบุว่าความสำเร็จของสหกรณ์น่าจะขึ้นอยู่กับจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรรมการ หากกรรมการไม่มีความสามารถแล้ว สหกรณ์ก็ไม่มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานไปได้ ส่วนร้อยละ 2.0 ไม่สามารถที่จะให้คำตอบได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้ระบุนั้นล้วนมีส่วนที่สำคัญต่อความสำเร็จของสหกรณ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะสหกรณ์จะไม่ก้าวหน้า ถ้าสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ หรือถ้าสมาชิกให้ความร่วมมือ แต่สมาชิกขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะไม่ได้รับการศึกษาทางสหกรณ์มาดีพอ สหกรณ์ก็ไปไม่รอด และหาก

สมาชิกให้การร่วมมือดีรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์เป็นอย่างดี แต่คณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน สหกรณ์ก็ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นได้

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์

ได้ใช้ตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ จำนวน 31 ตัวแปร ซึ่งแบ่งแยกออกได้เป็นกลุ่มตัวแปรชนิดต่าง ๆ 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแปรแบบแบ่งกลุ่ม (nominal scale) จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ (1) เพศ (2) สถานภาพการสมรส (3) ศาสนา (4) ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และ (5) อาชีพ กลุ่มตัวแปรแบบจัดอันดับ (ordinal scale) 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) การคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากสหกรณ์ (2) การได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ และ (3) ความยากลำบากในการติดต่อกับสหกรณ์ และกลุ่มตัวแปรแบบจัดช่วง (interval scale) 23 ตัวแปร ผลของการหาความสัมพันธ์ ปรากฏว่าในกลุ่มตัวแปรแบบแบ่งกลุ่มพบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ ($X^2 = 17.038$) ส่วนตัวแปรแบบจัดอันดับ ไม่พบความสัมพันธ์เลย ส่วนกลุ่มตัวแปรแบบจัดช่วงนั้น พบว่ามีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ทั้งสิ้น 15 ตัวแปร ได้แก่ (1) อายุ (2) ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ (3) การเป็นกรรมการของสหกรณ์ (4) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม (5) การรู้ถึงประเภทของการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ (6) ขนาดของเนื้อที่ถือครอง (7) การมีสิ่งอำนวยความสะดวก (8) การฝากเงินสหกรณ์ (9) การซื้อสินค้าของสหกรณ์ (10) การ

ขายสินค้าให้กับสหกรณ์ (11) ความถี่ในการติดต่อกับสหกรณ์ (12) ความถี่ในการได้รับเงินกู้สหกรณ์ (13) ความถี่ในการซื้อสินค้าสหกรณ์ (14) การส่งเสริมเผยแพร่สหกรณ์ และ (15) การตื่นตัวต่อบุคคลในวงงานสหกรณ์ (Table 3)

ในเรื่องของอาชีพนั้น ไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าอาชีพไหนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์มากนักน้อยกว่ากัน เพราะกลุ่มอาชีพบางอาชีพมีจำนวนน้อยมาก การวิเคราะห์ความแปรปรวนจึงไม่สามารถที่จะทำได้ ส่วนอายุนั้นมักพบว่ามีความสัมพันธ์ในทางลบกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพราะคนอายุน้อยมักจะไม่มีความสนใจ การกระตือรือร้น

ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนคนอายุมากมักจะเป็นพวกอนุรักษ์นิยมขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม แต่กรณีนี้ก็กลับตรงกันข้าม พบว่าคนที่มียาอายุมากขึ้น กลับเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์มากขึ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า การที่อายุมากขึ้นทำให้มีความศรัทธาและความผูกพันในอุดมการณ์ของสหกรณ์จึงส่งผลให้คนที่มียาอายุมากขึ้นเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์มากขึ้น ส่วนตัวแปรตัวอื่น ๆ นั้น มักจะพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ แต่จากการศึกษาที่พบว่าไม่ทุกตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ดังกล่าว

Table 3 Association between some selected variables and participation in cooperative activities.

Variables	Statistical Value
1. Age (x2)	r = .2491**
2. Education (x5)	r = .0853
3. Length as membership (x7)	r = .3207**
4. Involvement at committee level (x8)	r = .3679**
5. Social participation (x9)	r = .1798*
6. Knowledge of business operation (x10)	r = .2603**
7. Understanding of co - op management (x11)	r = .1416
8. Total income (x13)	r = .0062
9. Assets (x14)	r = .1250
10. Debt (x15)	r = .0799
11. Farm size (x16)	r = .2347**
12. Material possessions (x17)	r = .1830*
13. Deposits (x18)	r = .4610**
14. Purchasing	r = .4760**
15. Amount of income from rice sale	r = .2155*
16. Distance of residence from the co - op.	r = .1456
17. Frequency of contact with co - op.	r = .5825**
18. Frequency of received loan	r = .3842**
19. Frequency of purchasing commodities	r = .5842**
20. Cooperative promotion	r = .7024**
21. Awareness of persons involved in the co - op.	r = .4513**
22. Satisfaction with co - op. operation	r = .0016
23. Attitude towards the co - op.	r = .0540

* Significant at 0.01 level.

** Significant at 0.001 level.

4. การวิเคราะห์ถดถอยเพื่อหาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมต่าง ๆ ของสหกรณ์

ในการวิเคราะห์ถดถอยนี้ได้ใช้ตัวแปรทั้งหมด 16 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ จากการวิเคราะห์พบว่าตัวกำหนดพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ โดยมีการเรียงลำดับก่อนและหลังได้แก่ (1) การส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์ (2) ความถี่ในการซื้อของสหกรณ์ในรอบปี (3) ความถี่ในการติดต่อกับสหกรณ์ในรอบปี (4) เงินฝากสหกรณ์

(5) การซื้อสินค้าสหกรณ์ในรอบปี และ (6) ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01. ถึงร้อยละ 87.6 ($R^2 = .876$) ซึ่งเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูง (Table 4) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์จะเป็นตัวแปรที่สำคัญ เพราะสามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์ของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ได้ถึงร้อยละ 49.3 และตัวแปรที่สำคัญในสามลำดับแรกก็เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร

Table 4 Stepwise regression analysis.

Variables	R	R ²	F
1. Cooperative promotion	.702	.493	194.74
2. Frequency of purchasing commodities	.820	.673	204.89
3. Frequency of contact with co - op	.881	.776	228.85
4. Deposits	.924	.854	289.88
5. Purchasing	.932	.869	260.76
6. Length of membership	.936	.876	230.68*

*Significant at 0.01 level.

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทั้งหมดพอที่จะสรุปได้ว่า สมาชิกของสหกรณ์ได้ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการทำธุรกิจกับสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นด้านการกู้ยืม การฝากเงิน การซื้อ รวมทั้งการขาย สมาชิกมีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับประเภทต่าง ๆ ที่สหกรณ์ดำเนินงาน มีติดต่อกับสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ และมีความพอใจต่อการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นอย่างมาก รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ด้วย นอกเหนือจากนี้แล้ว สมาชิกยังมีการส่งเสริมและเผยแพร่

การสหกรณ์และการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มเป็นอย่างดี การติดต่อกับสหกรณ์ก็ไม่มีปัญหาหรือความยากลำบากเลย จึงส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ ในการทำธุรกิจกับสหกรณ์มีน้อยมาก แต่ขณะเดียวกันสมาชิกก็ยังมีความสำคัญคือมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสหกรณ์ รวมทั้งการตื่นตัวต่อกรรมการที่อยู่ในระดับต่ำถึงแม้ว่าจะมีการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มอย่างดีแล้วก็ตาม สิ่งเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษอบรมแก่สมาชิกเป็นสำคัญ จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาท

และหน้าที่ต่อสหกรณ์ เกิดโลกทัศน์ที่กว้าง ทั้งยังเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์ให้มากยิ่งขึ้น การเพิ่มเวลาหรือจำนวนครั้งประชุม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในการประชุมกลุ่มให้มีลักษณะเป็นเชิงวิชาการ เป็นสิ่งที่ควรกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์น่าที่จะมีบทบาทที่สำคัญในด้านนี้ นอกเหนือจากนี้แล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ควรกระทำ ได้แก่ การให้มีการสับเปลี่ยนตัวแทนในการเข้าร่วมประชุมใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการเข้าร่วมประชุมใหญ่นั้น ๆ เพราะที่เป็นตัวแทนอยู่มักจะเป็นคนเดิม สิ่งนี้จะช่วยให้สมาชิกมีการตื่นตัวมากยิ่งขึ้น การประชาสัมพันธ์ของสหกรณ์จะมีส่วนช่วยให้สมาชิกมีการดำเนินธุรกิจสหกรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งยังจะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เข้ามาเป็นสมาชิกของสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมสหกรณ์. กองวิชาการ. 2522. รายงานผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ดีเด่นในปี 2517 : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรสูงเนิน จำกัด. กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา)

กรมส่งเสริมสหกรณ์. กองวิชาการ. 2528. รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาโดยเปรียบเทียบวิธีการซื้อขายขาดกับวิธีการรวบรวมข้าวโพดตามโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวโพดของสหกรณ์ ปีการผลิต 2526/2527. กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา)

Andrew, P. 1976. " An empirical investigation into the main factors that led to the successful cooperation of the cooperative marketing societies in Cyprus ". Agricultural Administration. 3 (1976) : 33 - 43.

Foxall, G.R. 1977. " Social marketing of agricultural cooperation in Britain ". Agricultural administration. 4(1977) : 1 - 12.

Opio - Odongo, J.M.A. 1980. " The determinants of agricultural knowledge among members of rural cooperative ". Agricultural Administration. 7(1980) : 181 - 190.